

ТРУДОВОЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦИАЛЬНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ

УДК 614.2:329.007(083.74)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНИМИ СОЦІАЛЬНИМИ СТАНДАРТАМИ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ У 2017 РОЦІ

Ольга КОВАЛЕНКО,
здобувач, науковий співробітник
ДУ «Український інститут стратегічних досліджень
Міністерства охорони здоров'я України»

АНОТАЦІЯ

Досліджується наповнення нормативно-правової бази системи охорони здоров'я України соціальними актами з державного управління та забезпеченість медичними стандартами сфери охорони здоров'я. Проаналізовано напрями діяльності робочих груп із розроблення медичних стандартів медичної допомоги на засадах доказової медицини у 2017 р. за нозологіями. Головна увага приділена розробці уніфікованих медичних стандартів, які дозволяють об'єктивно оцінювати результати медичної діяльності лікувально-профілактичних закладів. Згідно з отриманими результатами дослідження, виявлені проблемні сторони, визначено пріоритетні завдання для подальшого розвитку стандартизації медичної допомоги.

Ключові слова: стандарти, соціальні нормативи, система охорони здоров'я, державне управління.

SUPPORT OF STATE SOCIAL STANDARDS OF UKRAINE'S HEALTH SPHERE IN 2017

Olha KOVALENKO,
Applicant, Researcher
of SI "Ukrainian Institute of Strategic Researches Ministry of Health of Ukraine"

SUMMARY

The filling of normative and legal base by social standards on public administration of health care system of Ukraine and ensuring by medical standards of health care sector are investigated. Directions of working groups activity on development of medical standards of medical care on principles of evidence-based medicine in 2016 by nosologies are analyzed. The main attention is given to development of unified medical standards, which allow objectively estimate results of medical activity of treatment and prevention facilities. According to the results of the study the problem parties are revealed, priority tasks for the further development of standardization of medical care are determined.

Key words: standards, social normatives, health care system, public administration.

REZUMAT

Autorul studiază completarea bazei normative și legale a sistemului de sănătate din Ucraina cu actele sociale ale administrației de stat și asigurarea standardelor medicale de sănătate. Au fost analizate direcțiile de activitate ale grupurilor de lucru privind dezvoltarea standardelor medicale de îngrijire medicală pe principiile medicinei bazate pe dovezi în 2017 privind nosologiile. Principala atenție este acordată dezvoltării standardelor medicale unificate care permit evaluarea obiectivă a rezultatelor activităților medicale ale instituțiilor medicale și preventive. Conform rezultatelor obținute ale cercetării, s-au identificat părțile problematice, au fost identificate sarcini prioritare pentru dezvoltarea în continuare a standardizării asistenței medicale.

Cuvinte cheie: standarde, norme sociale, sistem de sănătate, administrație publică.

Постановка проблеми. Ключовою ознакою перетворень в Україні стали реформи. Для сфери охорони здоров'я це особливо актуально, адже реформування даної галузі віднесено до пріоритетних напрямів реформ, зазначених як у «Стратегії сталого розвитку – Україна 2020 р.», «Європейська Україна», Коаліційній угоді, так і в Угоді про асоціацію між Європейським Союзом (далі – ЄС) і Україною та «Цілях сталого розвитку 2016–2030 рр.».

2017 р. тривав розвиток процесу стандартизації медичної допомоги в Україні.

Стан дослідження. Оцінка соціальних нормативів і стандартів сфери охорони здоров'я України, підходи до їх розроблення перебувають в центрі уваги таких дослідників, як: М. Пітюлич [1], Г. Ігнат'єва [2], В. Журавель, Л. Пиріг, В. Пономаренко, Н. Ярош [3], О. Ціборовський [4] та ін. Деякі вчені відстежували історію стандартизації в системі охорони здоров'я України, виокремили етапи цього процесу, окреслили найцікавіші наукові розроблення, які впроваджені на тому чи іншому етапі. Сучасні наукові розвідки присвячені здебільшого розробленню уніфікованих

медичних стандартів, які б дозволили об'єктивно оцінювати результати медичної діяльності лікувально-профілактичних закладів.

Розбудова системи галузевих стандартів засновується на потребі гарантування безпеки та захисту здоров'я людини як передумові сталого розвитку й економічного зростання [5], створення ефективної системи надання медичної допомоги, медичних послуг належної якості, підвищення доступності послуг у системі охорони здоров'я [6], а також прогнозування можливостей впровадження міжнародних стандартів та їх положень в Україні [8; 9].

Окремі аспекти стандартизації сфери охорони здоров'я потребують поглиблених досліджень, що актуалізує тему статті.

Метою і завданням статті є визначення стану забезпечення соціальними нормами та стандартами сфери охорони здоров'я України.

Для досягнення поставленої мети застосовано такі методи наукового дослідження: системний підхід, метод логічного узагальнення.

Виклад основного матеріалу. 2017 р. увага у сфері стандартизації медичної допомоги приділялася створенню робочих груп, які забезпечили розроблення високоякісних медико-технологічних документів. Зміни, які відбулися на законодавчому рівні, стосуються як первинної ланки, робота якої націлена на зменшення захворюваності та зміцнення здоров'я громадян (оскільки первинна медична допомога є основою перетворень у медичній галузі), так і вторинної спеціалізованої та третинної високоспеціалізованої медичної допомоги.

А саме, наказом Міністерства охорони здоров'я (далі – МОЗ) України від 21 липня 2017 р. № 834 «Про затвердження складу груп експертів МОЗ України» за напрямками: «Акушерство і гінекологія»; «Анестезіологія, дитяча анестезіологія»; «Гематологія»; «Генетика медична. Генетика лабораторна»; «Загальна гігієна. Гігієна дітей та підлітків. Гігієна праці. Гігієна харчування. Комунальна гігієна»; «Дерматовенерологія, дитяча дерматовенерологія»; «Дитяча онкологія, дитяча гематологія»; «Ендокринологія, дитяча ендокринологія»; «Епідеміологія. Мікробіологія і вірусологія»; «Інфекційні хвороби, дитячі інфекційні хвороби. Паразитологія»; «Кардіологія. Хірургія серця та магістральних судин»; «Клінічна лабораторна діагностика»; «Медицина невідкладних станів»; «Нейрохірургія»; «Неонатологія»; «Нефрологія, дитяча нефрологія»; «Онкологія»; «Ортопедія і травматологія»; «Отоларингологія, дитяча отоларингологія. Сурдологія»; «Офтальмологія, дитяча офтальмологія»; «Паліативна та хоспісна допомога. Геріатрія»; «Патологічна анатомія, судово-медична експертиза, дитяча патологічна анатомія»; «Педіатрія. Дитяча хірургія. Дитяча ортопедія і травматологія. Дитяча урологія. Дитяча імунологія. Дитяча алергологія. Дитяча гастроентерологія. Дитяча неврологія»; «Психічне здоров'я»; «Радіологія. Ультразвукова діагностика. Променева терапія. Рентгенологія. Радіонуклідна діагностика»; «Стоматологія. Терапе-

втична стоматологія. Хірургічна стоматологія. Ортопедична стоматологія. Дитяча стоматологія. Ортодонтія»; «Терапія, загальна практика – сімейна медицина, професійна патологія, ревматологія, неврологія»; «Трансплантологія»; «Фтизіатрія. Пульмонологія»; «Хірургія. Судинна хірургія. Торакальна хірургія. Урологія. Комбустіологія. Ендоскопія» були затверджені накази та зміни до чинних наказів, що наведені в табл. 1.

2017 р. тривав розвиток нормативно-правової бази державних соціальних стандартів у сфері охорони здоров'я населення України. Стандарти створюють підґрунтя для взаємодії законодавчої та виконавчої гілок влади, що дозволяє запровадити в Україні сучасну й ефективну систему медичної допомоги відповідно до міжнародних стандартів (табл. 2).

Зокрема, в умовах фінансово-економічної кризи державним управлінням варто звернути особливо пильну увагу на ресурси, що забезпечують дотримання соціальних стандартів, доступність медичних послуг, запобігання зниженню рівня життя (табл. 2).

Крім розвитку нормативно-правової бази стандартизації у сфері охорони здоров'я, також відбулися зміни в інституційному забезпеченні процесу стандартизації. Так, здійснено реконструкцію та розширення державного підприємства для постачання медичних установ «Укрмедпостач», Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, державної установи «Український державний науково-дослідний інститут медико-соціальних проблем інвалідності Міністерства охорони здоров'я України», Запорізького державного медичного університету та Харківського національного медичного університету.

Запроваджено в тестовому режимі компоненти електронної системи обміну медичною інформацією, що необхідно для запуску нової моделі фінансування системи охорони здоров'я на первинному рівні надання медичної допомоги.

2017 р. активно розвивалося донорство крові та її компонентів у сфері охорони здоров'я населення України. Враховуючи, що стандарти створюють підґрунтя для взаємодії законодавчої та виконавчої гілок влади, це дає можливість запровадити в Україні сучасну й ефективну систему донорства крові та її компонентів відповідно до міжнародних стандартів (табл. 3).

Висновки. Отже, за даними проведеного аналізу стану забезпечення соціальними нормами та стандартами сфери охорони здоров'я України 2017 р. встановлено таке:

1. Створено та затверджено склад робочих, експертно-технічних, мультидисциплінарних і міжвідомчих груп із розроблення стандартів медичної допомоги на засадах доказової медицини за нозологіями, з подальшим впровадженням медико-технологічних документів зі стандартизації з урахуванням положень доказової медицини у 2018 р.

2. Тематика зазначених медико-технологічних документів стосується серцево-судинних захворювань та імунізації населення проти кору.

3. Розробляються державні соціальні стандарти щодо госпітальних округів, примірних договорів про медичне обслуговування населення в межах реалізації пілотного проекту та із цивільного захисту населення у сфері охорони здоров'я.

4. Забезпечення подальшого розвитку стандартизації медичної допомоги з урахуванням пріоритетних завдань на короткострокову перспективу передбачає: створення координаційної ради з питань стандартизації при МОЗ України; створення державного центру доказової медицини; перегляд чинних державних стандартів надання медичної допомоги й УКПМД, затверджених понад 5 років тому, з метою оновлення їхнього змісту та доповнення даними ДМ; забезпечен-

Таблиця 1

**Зміни до наказів
Міністерства охорони здоров'я України за 2017 р.**

Напрямок діяльності	Закон/Наказ
<i>серцево-судинні захворювання</i>	
Внесені зміни	від 28 вересня 2017 р. № 1181
<i>імунізації</i>	
Внесені зміни	від 11 вересня 2017 р. № 1082

Таблиця 2

Соціальні стандарти й інституційні законодавчі акти, затверджені 2017 р.

Наказ МОЗ України	Назва
<i>соціальні стандарти</i>	
від 7 лютого 2017 р. № 93	«Про затвердження Плану основних заходів цивільного захисту у сфері охорони здоров'я на 2017 р.»
від 16 лютого 2017 р. № 153	«Про внесення змін до Правил виписування рецептів на лікарські засоби і вироби медичного призначення»
від 20 лютого 2017 р. № 165	«Про затвердження Примірного положення про госпітальний округ» відповідно до абз. 2 п. 4 постанови Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 р. № 932 «Про затвердження Порядку створення госпітальних округів»
від 18 травня 2017 р. № 534	«Про затвердження складу Громадської ради при Міністерстві охорони здоров'я України»
від 20 вересня 2017 р. № 1123/64; від 28 вересня 2017 р. № 1189.	«Про затвердження Розрахунку тарифів на послуги з надання третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги учасниками пілотного проекту», а саме: «Національний інститут хірургії та трансплантології імені О.О. Шалімова НАМН України»; «Інститут нейрохірургії ім. акад. А.П. Ромоданова НАМН України»; «Національний інститут серцево-судинної хірургії імені М.М. Амосова НАМН України»; «Національний науковий центр «Інститут кардіології імені академіка М.Д. Стражеска НАМН України»».
від 22 вересня 2017 р. № 1126	«Про внесення змін до Державних санітарних правил і норм «Гігієнічні вимоги до влаштування та експлуатації рентгенівських кабінетів і проведення рентгенологічних процедур»»
від 26 вересня 2017 р. № 1169	«Про внесення змін до Настанови «Лікарські засоби. Належна клінічна практика СТ-Н МОЗУ 42–7.0:2008»»
від 11 жовтня 2017 р. № 1242	«Про затвердження переліку національних стандартів, відповідність яким надає презумпцію відповідності медичних виробів для діагностики in vitro вимогам Технічного регламенту щодо медичних виробів для діагностики in vitro»
від 23 жовтня 2017 р. № 1295/71	«Про затвердження примірних договорів про медичне обслуговування населення в рамках реалізації пілотного проекту»
<i>інституції</i>	
від 7 лютого 2017 р. № 91	«Про внесення змін до складу Координаційної ради МОЗ України з питань стоматології»
від 14 лютого 2017 р. № 125	«Про утворення Координаційної ради Міністерства охорони здоров'я України з питань впровадження електронної охорони здоров'я»
від 1 березня 2017 р. № 196	«Про затвердження Статуту Державного підприємства для постачання медичних установ «Укрмедпостач» Міністерства охорони здоров'я України (нова редакція)»
від 12 квітня 2017 р. № 426	«Про затвердження Статуту Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (нова редакція)»
від 12 квітня 2017 р. № 428	«Про затвердження Статуту Державної установи «Український державний науково-дослідний інститут медико-соціальних проблем інвалідності Міністерства охорони здоров'я України» (нова редакція)»
від 18 травня 2017 р. № 518	«Про затвердження Статуту Запорізького державного медичного університету (нова редакція)»
від 10 липня 2017 р. № 776	«Про реорганізацію Державної установи «Львівський науково-дослідний інститут епідеміології та гігієни Міністерства охорони здоров'я України»»
від 7 вересня 2017 р. № 1060	«Про тестування компонентів електронної системи обміну медичною інформацією, необхідних для запуску нової моделі фінансування на первинному рівні надання медичної допомоги»
від 11 жовтня 2017 р. № 1244	«Про затвердження Статуту Харківського національного медичного університету (нова редакція)»
від 30 жовтня 2017 р. № 1335	«Про затвердження Статуту Державного вищого навчального закладу «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України» (нова редакція)»
<i>організаційно-регулюючі акти</i>	
від 22 лютого 2017 р. № 171	«Про внесення змін до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 12 червня 2013 р. № 501 та наказу Міністерства охорони здоров'я України від 7 травня 2013 р. № 362»
від 2 березня 2017 р. № 204; від 25 травня 2017 р. № 561	«Про утворення та затвердження складу Міжвідомчої робочої групи з питань удосконалення нормативно-правових актів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу»
від 9 березня 2017 р. № 245	«Про внесення змін до Порядку підготовки проектів нормативно-правових актів у Міністерстві охорони здоров'я України»
від 21 березня 2017 р. № 302	«Про затвердження Положення про групи експертів МОЗ України»
від 22 березня 2017 р. № 313	«Про внесення змін до наказу МОЗ України від 27 листопада 2015 р. № 800»

від 25 березня 2017 р. № 326	«Про затвердження форми примірнього договору про відшкодування витрат, понесених у зв'язку з відпуском лікарських засобів, вартість яких повністю чи частково відшкодовується»
від 27 березня 2017 р. № 330; від 31 травня 2017 р. № 586; від 20 вересня 2017 р. № 1122; від 30 жовтня 2017 р. № 1337; від 21 листопада 2017 р. № 1471.	«Про внесення зміни до Плану діяльності Міністерства охорони здоров'я України з підготовки проектів регуляторних актів на 2017 р.»
від 27 березня 2017 р. № 78-К; від 18 квітня 2017 р. № 110-К; від 4 травня 2017 р. № 128-К.	«Про внесення змін до Персонального складу головних позаштатних спеціалістів МОЗ України з лікарських (провізорських) спеціальностей та молодших спеціалістів із медичною (фармацевтичною) освітою»
від 29 березня 2017 р. № 346	«Про удосконалення підготовки з надання домедичної допомоги осіб, які не мають медичної освіти»
від 12 квітня 2017 р. № 427	«Про внесення змін до складу Комісії Міністерства охорони здоров'я України з питань розгляду матеріалів про визначення учасників бойових дій»
від 27 квітня 2017 р. № 470	«Про затвердження Положення про робочу групу з питань реформи фінансування сфери охорони здоров'я України»
від 13 травня 2017 р. № 514	«Про затвердження Положення про організацію та ведення претензійної та позовної роботи у Міністерстві охорони здоров'я України та Положення щодо організації правової роботи на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління Міністерства охорони здоров'я України»
від 18 травня 2017 р. № 536	«Про утворення робочої групи з питань реформування сестринської справи в Україні»
від 25 травня 2017 р. № 565	«Про забезпечення реалізації державних інвестиційних проектів» («Реконструкція і розширення Національного інституту раку»)
від 31 травня 2017 р. № 579	«Про внесення змін до складу Комісії Міністерства охорони здоров'я України з питань направлення на лікування за кордон»
від 31 травня 2017 р. № 591	«Про проведення оцінки корупційних ризиків»
від 29 червня 2017 р. № 722; від 30 листопада 2017 р. № 1510.	«Про організацію служби судово-психіатричної експертизи»
від 28 липня 2017 р. № 870; від 16 серпня 2017 р. № 942.	«Про внесення змін до Розподілу бланків листка непрацездатності, закуплених у централізованому порядку за кошти Державного бюджету України на 2016 р., затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України. від 24 травня 2016 р. № 471»
від 28 серпня 2017 р. № 967/58	«Про затвердження нормативно-правових актів МОЗ України та НАМН України щодо реалізації постанови Кабінету Міністрів України від 14 червня 2017 р. № 425 «Деякі питання реалізації пілотного проекту щодо зміни механізму фінансування надання медичної допомоги в окремих науково-дослідних установах Національної академії медичних наук»»
від 30 листопада 2017 р. № 1510	«Про внесення змін до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 29 червня 2017 р. № 722»
від 14 грудня 2017 р. № 1588	«Про внесення змін до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 14 вересня 2017 р. № 1086»

Таблиця 3

Накази Міністерства охорони здоров'я України з розвитку галузі

Наказ МОЗ України	Назва
від 20 липня 2017 р. № 826; від 28 вересня 2017 р. № 1190; від 9 жовтня 2017 р. № 1236; від 13 листопада 2017 р. № 1403; від 13 листопада 2017 р. № 1404.	«Про розподіл медичних виробів для забезпечення розвитку донорства крові та її компонентів, закуплених за кошти Державного бюджету України на 2016 р.»
від 16 серпня 2017 р. № 943	«Про затвердження Розподілу медичних виробів для стентування коронарних судин для лікування хворих із серцево-судинними та судинно-мозковими захворюваннями, закуплених за кошти Державного бюджету України на 2016 р.»
від 3 жовтня 2017 р. № 1210	«Про Розподіл медичного виробу «Сервісний калібраційний розчин Elecsys cobas E, 50 мл»
від 20 листопада 2017 р. № 1447	«Про розподіл медичного виробу «Контейнер потрійний для крові з розчином антикоагулянту, що не містить аденін, та розчином консерванта, що містить аденін»»

ня фінансування процесу стандартизації, зокрема й коштом бюджетних видатків на оплату праці розробників стандартів надання медичної допомоги й УКПМД; планування бюджету на охорону здоров'я, виходячи з вимог чинних державних стандартів надання медичної допомоги й УКПМД.

Список використаної літератури:

1. Пітюлич М., Шніцер І. Соціальні нормативи і стандарти охорони здоров'я України. Ефективна економіка. 2015. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3858>.
2. Ігнат'єва Г. Стандартизація медичної допомоги як фактор соціалізації державних управлінських послуг. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej6/txts/07igfsas.htm>.
3. Ярош Н. Нормативно-правове регулювання розвитку стандартизації у сфері охорони здоров'я населення України. Економіка і право охорони здоров'я. 2016. № 2 (4). С. 76–80.
4. Ціборовський О., Істомін С., Сорока В. Шляхи систематизації законодавства України у сфері охорони здоров'я. К., 2011. 72 с.
5. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/TITLE_V.pdf.
6. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/5/2015>.

7. Шиловський Л. Юридичні аспекти реформи медичного обслуговування в Україні. URL: <http://legalalliance.com.ua/rus/press/281/print/>.

8. Сенюта І. Право людини на медичну допомогу: деякі теоретико-практичні аспекти. Медичне право України: правовий статус пацієнтів в Україні та його законодавче забезпечення (генезис, розвиток, проблеми і перспективи вдосконалення): матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції 17–18 квітня 2008 р., м. Львів. URL: http://medicallaw.org.ua/uploads/media/02_277_01.pdf.

9. Зогий І. Міжнародно-правові стандарти медичної допомоги та законодавство України. URL: http://file:///C:/Documents%20and%20Settings/Ig.MICROSOF-D8AF9C/Мои%20документы/apdp_2011_57_38.pdf.

ДОВІДКА ПРО АВТОРА

Коваленко Ольга Олександрівна – здобувач, науковий співробітник ДУ «Український інститут стратегічних досліджень Міністерства охорони здоров'я України»

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Kovalenko Olha Oleksandrivna – Applicant, Researcher of SI “Ukrainian Institute of Strategic Researches Ministry of Health of Ukraine”

kovalenkoolga@ukr.net